

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยได้ดำเนินการมาครบทุกขั้นตอน มีข้อสรุป และอภิปรายผล รวมทั้งข้อเสนอแนะตามลำดับดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน
3. เพื่อประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้หน้านักศึกษาจำนวน 100 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตอบคำถามตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ
ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน

2.1 แหล่งข้อมูล

2.1.1 สรุปผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำและคุณลักษณะของผู้นำ
นักศึกษา จากขั้นตอนที่ 1 โดยคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 มากำหนดแนวทาง
การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา

2.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้นำนักศึกษา จำนวน 9 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้

2.2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้นำนักศึกษา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 กับเอกสารงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำโดยเสนอข้อมูลต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้นำนักศึกษา จำนวน
9 คน

2.3.2 สนทนากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้นำนักศึกษา จำนวน 9 คน

2.3.3 สรุปประเด็นที่ได้จากข้อ 2.3.2 ไปสังเคราะห์ร่วมกับเอกสารที่
เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำ
ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสนทนา
กลุ่มร่วมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วสรุปผลได้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำ
ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ
ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม

3.1 แหล่งข้อมูล

นำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา จำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบและ
ประเมินคุณภาพ

3.2 เครื่องมือที่ใช้

แบบประเมินคุณภาพของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงครามของผู้เชี่ยวชาญ โดยประยุกต์ใช้มิติการประเมินของ
Stuftebeaam and Shinkfield (2007 : 87 – 93) ด้วยการประเมินครอบคลุมใน 4 มิติ ได้แก่

3.2.1 ด้านอรรถประโยชน์

3.2.2 ด้านความเป็นไปได้

3.2.3 ด้านความเหมาะสม

3.2.4 ด้านความถูกต้อง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบประเมินคุณภาพไปเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยตนเอง

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบประเมินคุณภาพของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามของผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x})
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และ
ด้านทักษะการปฏิบัติงาน

สภาพภาวะผู้นำและคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

- 1.1 ด้านความรู้ โดยภาพรวมมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
- 1.2 ด้านความสามารถ โดยภาพรวมมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
- 1.3 ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก
- 1.4 ด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่ในระดับ

มาก

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ได้จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาได้ตรวจสอบ และให้ความคิดเห็นทั้งโครงสร้าง ประเด็นการให้ความรู้เรื่องภาวะผู้นำ เนื้อหาความรู้จากการสนทนากลุ่ม และลักษณะการพัฒนาภาวะผู้นำสรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นการให้ความรู้เรื่องภาวะผู้นำ

1.1 ประสานคณะทุกคณะเพื่อจัดอบรมผู้นำนักศึกษาที่ได้แก่ สโมสร

นักศึกษา สภานักศึกษา และองค์การบริหารกิจกรรมนักศึกษา

1.2 แจกคู่มือกิจกรรมนักศึกษาให้กับผู้นำนักศึกษา เพื่อศึกษาระเบียบ

ข้อบังคับเกี่ยวข้องกับผู้นำนักศึกษาด้วยตนเอง

2. เนื้อหาความรู้จากการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประเด็นด้านความรู้ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผู้นำนักศึกษายังขาดในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเรื่องลักษณะของกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ ไม่เข้าใจภาพกิจกรรมที่ตนเองต้องทำ หรือกระบวนการทำกิจกรรมนั้นๆ สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำควรมีลักษณะดังนี้

1) จัดหลักสูตรอบรมในเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา ใน

กระบวนการของการอบรมต้องมีการเสริมให้ผู้นำนักศึกษามีการวิเคราะห์ และกระตุ้นให้ผู้นำนักศึกษาได้แสดงออก เช่น การซักถามถึงรูปแบบกระบวนการและลักษณะกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และสิ่งสำคัญต้องให้ผู้นำนักศึกษาได้แก้ไขปัญหาด้วยตัวเองก่อน และเมื่อเจอปัญหาใหญ่ๆ ที่ตนเองแก้ไขไม่ได้ ต้องแนะนำให้ตัวผู้นำนักศึกษาปรึกษาผู้ที่มีประสบการณ์ในการ

ดำเนินงานกิจกรรมภาวะผู้นำนักศึกษา ต้องให้ผู้นำนักศึกษาทุกคนปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใน
ทุกตำแหน่ง ต้องเข้าอบรมเพื่อรับฟัง และรู้กระบวนการถ่ายทอดลักษณะของกิจกรรมนั้นๆ
ให้กับผู้นำคนอื่น ๆ เข้าใจได้อย่างเหมาะสม

2) สรุปผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแต่ละขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลมา
ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางต่อไป

2.2 ประเด็นด้านความสามารถ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามด้านความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผู้นำ
นักศึกษายังขาดวิจารณญาณในการแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ และผู้นำนักศึกษายังขาดในเรื่อง
ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานด้านกิจกรรมนักศึกษา ดังนั้น ผู้นำนักศึกษาที่มี
ประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมมากๆ จะมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้อย่าง
ดี แต่กรณีที่ผู้นำนักศึกษาที่เข้ามาทำกิจกรรมเป็นปีแรกจะยังไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหา
โดยภาพรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามต้องมีหลักสูตรที่อบรมผู้นำนักศึกษาในเรื่อง
กระบวนการ หรือวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ โดยปัญหาจะมีระดับของปัญหา ซึ่งปัญหาที่ผู้นำ
นักศึกษาได้พบนั้น สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองก่อน และเมื่อเจอปัญหาใหญ่ๆ ที่ตนเอง
แก้ไขไม่ได้ ต้องแนะนำให้ตัวผู้นำนักศึกษาปรึกษาผู้ที่ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจกรรม
และผู้นำนักศึกษายังขาดในเรื่องการคิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในการที่จะนำมาพัฒนานักศึกษา
ภายในมหาวิทยาลัย สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ควรมีลักษณะดังนี้

1) จัดหลักสูตรที่อบรมผู้นำนักศึกษาในเรื่องกระบวนการ หรือวิธีการ
แก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งกระบวนการจะต้องมีการพูดคุยก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน และระหว่างการทำ
ดำเนินงานต้องมีการพูดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าเพื่อตรวจสอบกระบวนการดำเนิน
กิจกรรมว่าถูกต้อง หรือควรปรับปรุงอย่างไร และหลังจากจัดกิจกรรมเสร็จแล้วให้ผู้นำนักศึกษา
สรุปผลการดำเนินงาน และช่วยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อปรับแก้ไขในการจัดกิจกรรมในครั้ง
ต่อไป

2) หลักสูตรที่อบรมผู้นำนักศึกษาในเรื่องกระบวนการ หรือวิธีการ
แก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งต้องระบุกระบวนการวางแผนในการดำเนินการไว้ล่วงหน้า และกระตุ้นให้
ผู้นำนักศึกษาได้คิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ หรือพัฒนากิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของ
นักศึกษาส่วนใหญ่ โดยอาจจะสอบถามกลุ่มนักศึกษาที่เป็นตัวผู้นำเอง หรืออาจจะปรับเปลี่ยน
กระบวนการ รูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีรูปแบบใหม่ๆ ขึ้น และมีความน่าสนใจ

3) สรุปผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแต่ละขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางต่อไป

2.3 ประเด็นด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผู้หน้านักศึกษายังขาดลักษณะการเป็นผู้หน้านักศึกษาที่ดี และผู้หน้านักศึกษายังขาดความกล้าในการตัดสินใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญผู้หน้านักศึกษายังขาดในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี ดังนั้น ในภาพรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามต้องจัดหลักสูตร หรือโครงการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และต้องส่งเสริมในเรื่องภาวะผู้นำให้แก่ นักศึกษาทุกคนก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรม เพื่อให้ นักศึกษารู้ถึงภาพรวมทั้งหมดของการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ควรมีลักษณะดังนี้

1) จัดหลักสูตรอบรมผู้หน้านักศึกษาในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพ ต้องส่งเสริมในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของผู้หน้านักศึกษา บุคลิกภาพของผู้หน้านักศึกษาควรมีลักษณะอย่างไร

2) กระตุ้นให้ผู้หน้านักศึกษาเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรม และภาพรวมทั้งหมดของกิจกรรม เพื่อให้ผู้หน้านักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองก่อน และเมื่อเจอปัญหาใหญ่ๆ ที่ตนเองแก้ไขไม่ได้นั้น ต้องแนะนำให้ตัวผู้หน้านักศึกษาปรึกษาผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจกรรม

3) กระตุ้นให้ผู้หน้านักศึกษาเกิดการพูดคุยกันระหว่างที่ดำเนินกิจกรรม และส่งเสริมให้ผู้หน้านักศึกษาเกิดความยอมรับในการปรับปรุงตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนา

4) สรุปผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแต่ละขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางต่อไป

2.4 ประเด็นด้านทักษะการปฏิบัติงาน คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผู้หน้านักศึกษายังขาดการบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม และยังขาดทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการกับกิจกรรมเพื่อสื่อให้กับกลุ่มนักศึกษาได้เข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาวิชาการควบคู่กับกิจกรรม ดังนั้น ในภาพรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามต้องจัดหลักสูตรในการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา โดยเฉพาะการกระตุ้นให้ผู้หน้า

นักศึกษาได้แบ่งเวลาการทำงานระหว่างการเรียน และเวลาในเรื่องการทำกิจกรรม ทั้ง 2 ส่วน ต้องควบคู่กันไป สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ควรมีลักษณะดังนี้

1) กระตุ้นให้ผู้นำนักศึกษาได้มีกระบวนการวางแผน ในการแบ่งเวลา การทำกิจกรรม และเวลาในการเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้นำนักศึกษามีความรับผิดชอบในตนเอง

2) กระตุ้นให้ผู้นำนักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรม โดยสอดแทรกเรื่องของวิชาการในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

3) ในการจัดกิจกรรมให้เกิดผลดีนั้น ต้องจัดตรงตามความต้องการของนักศึกษา และในการจัดกิจกรรมนั้นมหาวิทยาลัยจะมีกรอบในเรื่องที่จะพัฒนานักศึกษา เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมกีฬา กิจกรรมส่งเสริมนันทนาการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

4) สรุปผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแต่ละขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางต่อไป

3. ลักษณะการให้ความรู้ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำ มีลักษณะดังนี้

3.1 จัดหลักสูตรอบรมในเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา โดยวิธีการบรรยาย และฝึกปฏิบัติ

3.2 กระตุ้นให้ผู้นำนักศึกษาเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรม และภาพรวมทั้งหมดของกิจกรรม

3.3 การฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำ ต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือมีการติดตามผลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำรุ่นต่อไป

3.4 วิทยากรที่ให้ความรู้ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา ด้านกิจกรรมนักศึกษา และมีกระบวนการถ่ายทอดที่เข้าใจง่าย

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม

การประเมินคุณภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องในแต่ละด้านและในภาพรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือ ด้านความรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะว่าผู้ศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลิกภาพและยังมีประสบการณ์การทำงานกิจกรรมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิตรา เศลวัตนะกุล และคณะ (2553 : 57 - 58) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามทัศนะคติของตนเองด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ สุทธิธนากร (2549 : 109 - 110) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนักศึกษาบุคลิกภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คุณภาพของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านอรรถประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และได้ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านความเป็นไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ศึกษาไม่ได้ทดลองใช้จริงเพราะมีระยะเวลาของการศึกษาที่เป็นตัวกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาว อวาสกุลสุทธิ (2552 : 225 - 226) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน พบว่า รูปแบบการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้หัวหน้างานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเรียนรู้ถึงข้อบกพร่องของตนเอง จัดการแก้ไขพัฒนาข้อบกพร่องเหล่านั้นให้ดีขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการพัฒนาบุคลากรครอบคลุมกระบวนการปฏิบัติงานมี 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การ

ออกแบบฝึกอบรมและแผนการพัฒนาบุคลากร การลงมือปฏิบัติ และการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธัญญา ผลอนันต์ (2547 : 57 - 65) ที่กล่าวถึง การพัฒนาภาวะผู้นำ อาจพัฒนาด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน จากการฟัง การสังเกต หรือโดยการเรียนรู้ แต่บางอย่างต้องใช้การฝึกปฏิบัติ โดยผู้บริหารมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และการมีส่วนร่วมในงานที่ทำทนาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณีย์ เขียวลี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พบว่า การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การนิเทศงาน การศึกษาดูงาน และการแต่งตั้งโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่ในการทำงานนำมาใช้กับการพัฒนาได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษา ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรมีความสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย
2. หลักสูตรที่อบรมผู้หน้านักศึกษาควรมีสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน และควรมีเอกสารประกอบเพื่อเข้าใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำหนดไปทดลองใช้กับผู้หน้านักศึกษาเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามครั้งนี้ว่าในทางปฏิบัติจริงมีประสิทธิภาพเพียงใด ควรมีการปรับปรุงอย่างไร
2. ควรมีการศึกษา และดำเนินการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หน้านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามด้านอื่นๆ เช่น ด้านพฤติกรรม และด้านเจตคติ